СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

ОФІЦІЙНИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 168. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 21 липня 1932. VOL. XL. No. 168. Jersey City, N. J., Thursday, July 21, 1932. THREE CENTS.

СТЕЙТИ ДОМАГАЮТЬСЯ ФОНДІВ НА ДОПОМОГУ БЕЗРОБІТНИМ

ВАШИНҐТОН. — Ще президент Гувер не підписав допомогового законопроєкту, а вже зголосилося 30 стейтів по позички на піддержку допомогової акції безробітним. Пенсилвенія домагається максимальної позички на суму $45,000,000. І інші стейти теж стараються видобути від Реконструкційної Фінансової Корпорації, що тільки можливе. Призначених на допомогу $300,000,000 розхоплять вони цілком певно за одним махом.

ДЗЯДИК ЗНОВУ ВИГРАВ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Молодечий чемпіон, І. Дзядик, кулачний борець легкої ваги, відніс вже за другим наворотом побіду над знаменитим борцем Канцонері, котрого побив тому 6 місяців.

Боротьба тревала десять рунд. Побідником признано Дзядика. Американська преса подає, що Канцонері боровся дуже завзято й був ввесь час агресивним, а Дзядик боровся осторожно й з вирахуванням.

МІССІС РУЗВЕЛТ ЗА ЗНЕСЕННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

ОЛБАНІ.—Жінка ґовернора нюйорського стейту, міссіс Френклин Рузвелт, заявила, що вона є і буде сухою і пропаґаторкою тверезости, але є за знесення прогибіції, бо переконалася, що прогибіція тверезости не пособляє.

ВІДГОРОЖУЮТЬСЯ ВІД ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

ОТАВА. — Сталеві промисловці Канади порозумілися з такими самими промисловцями Великої Британії щодо того, щоби спроваджувати сталь з Великої Британії замісць зі Злучених Держав і Німеччини. Супроти цього треба надіятися ухвалення високого цла на ввіз сталевих продуктів зі Злучених Держав до Канади.

ОТАВА СЕРЕД ПРАПОРІВ.

ОТАВА. — Канадійська столиця вся в прапорах. Удекоровано її святочно, бо це витає вона в себе міністрів і високих політиків, що зїхалися зі всіх закутків британської імперії на Імперіяльну Економічну Конференцію.

Делеґати настроені оптимістично. Надіються, що наради не покінчаться тільки на шумних резолюціях, але принесуть щось вартісного й довготревалого.

ЗАБУЛИ ВЛОЖИТИ В ПЛЯТФОРМУ.

ВАШИНҐТОН. — Демократичні лідери зажурені, що в їх плятформі нема згадки про водний проєкт, себто канал, який має бути поведений через ріку св. Лаврентія і злучити великі Озера з Атлянтійським океаном. Отсей канал уважають епохальною подією. Договір щодо цього вже підписаний. Републиканська плятформа за нього згадує, а в демократичній нема про нього згадки. Кажуть, що це пропущено через помилку. Тепер скликають осібні наради, щоби ту помилку направити.

ҐЕНЕРАЛ БОТЛЕР РАДИТЬ ВЕТЕРАНАМ ВИДЕРЖАТИ.

ВАШИНҐТОН. — Ґенерал Смедлі Ботлер, котрого звільнено зі служби в маринарці, заявив ветеранам, що „облягають" Вашинґтон у справі бонуса, щоби не покидали столиці, а видержали при своїм команданті Вотерсови. Він казав, що коли покинуть Вашинґтон, то й пес по них не гавкне.

Ціла бесіда ґенерала, котрого слухало коло 16,000 ветеранів, була переповнена острими словами. Пригадайте тим всім, що є проти бонуса, говорив Ботлер, і котрі вас називають волоцюгами, що ви є ті, що в 1917 і 1918 роках кров проливали. І коли Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен може мати своїх лабіїстів у Вашинґтоні, то можна мати їх і ветеранам. Він теж заявив, що коли його звільнено з війська, він перший раз почув себе дома.

ДЕМОКРАТИЧНА КАМПАНІЯ БУДЕ ВЕДЕНА СТЕЙТАМИ.

ОЛБАНІ. — Ґовернор Френклин Рузвелт, демократичний кандидат на президента, рішив, що виборча кампанія буде ведена стейтами після їх власної ініціятиви в порозумінню з головною демократичною виборчою кватирою в Ню Йорку.

ДЕМОНСТРАЦІЯ ПЕРЕД ЛЕҐІСЛЯТУРОЮ.

ІНДІЯНАПОЛІС. — Комуністи з стейту Індіяна зібрали коло 800 демонстрантів, котрі перемашерували перед стейтовим капітолем, в якім радила леґіслятура. Вендел Стокер предложив леґіслятурі меморял з 7 домаганнями комуністичної орґанізації „Анемплойд Воркерс Кавнсил". Домагання ті відносяться до зрівнання Муринів з білими і до ратункової акції в справі безробіття.

РАДИТЬ УЧИТИ ПОЛІТИКИ В КАЛЕДЖАХ.

НЮ ЙОРК. — Декан Дж. Б. Джанстон, з „Юніверзіти оф Мінесота", каже, що треба в каледжах збуджувати в студентах замилування до громадських справ, треба вчити їх більше історії, соціяльних наук, політичної етики і психольоґії, щоби з них могли виробитися потім добрі політичні провідники.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ОБОРН, Н. Й. і ОКОЛИЦЯ; РАЧЕСТЕР, Н. Й. і ОКОЛИЦЯ.

Отсим повідомляється всіх Союзовців, що

☛ РЯД СОЮЗОВИХ ЗБОРІВ ☚

В СПРАВІ РЕФОРМИ І ЗАВДАНЬ У. Н. СОЮЗА НА БУДУЧЕ
відбудеться після осьтакої черги:

4. В ПЯТНИЦЮ, ДНЯ 22-ГО ЛИПНЯ, В ГОДИНІ 7.30 ВВЕЧІР,
В ГАЛИ ЗАПОР. СІЧИ, 135 WASHINGTON ST., AUBURN, N. Y.

5. В СУБОТУ, ДНЯ 23-ГО ЛИПНЯ, В ГОДИНІ 7-МІЙ ВВЕЧІР,
В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛИ, 303 HUDSON AVE., ROCHESTER, N. Y.

Реферувати будуть: **М. Мурашко,** гол. предсідатель і **І. Каштанюк,** гол. рек. секретар.

Проситься всіх урядників і членів всіх повищих місцевостей взяти як найчисленнішу участь.

Головна Канцелярія У. Н. Союза.

КОНЦЕРТ Р. ПРИДАТКЕВИЧА В КРІСТОДОРА ГАУЗ.

На запрошення американської орґанізації допомоги немаючим артистам, відомий український скрипак Роман Придаткевич дасть концерт в Крістодора Гауз 147 евеню Б. Ню Йорк, Н. Й.

В програму концерту входять новійші українські продукції. Акомпанувати на піяні буде відомий пяніст п. Стемберґ. Початок концерту о год. 8.30 вечером у пятницю 22-го липня 1932 р.

Впорядчики концерту запрошують особливо українську публику відвідати концерт свого скрипака. Вступ безплатний.

ПОЖЕЖА.

В загороді Павла Качора, господаря в Русилові пов. Золочів вибух вогонь, що перекинувся на сусідні будинки і знищив 6 хат, 9 стаен і 12 стоділ на загальну суму 25,000 зол. Пожежу спричинили діти Василя Шевченка, бавлячись сірниками.

ПОМИНКИ НА ГРОБІ БЛ. П. ПОЛК. ВІТОВСЬКОГО.

В неділю 19-го червня зібралась досить численно українська кольонія в Берліні на гробі бл. п. першого екретаря військових справ, полк. Д. Вітовського та його нерозлучного товариша Ю. Чучмана на Гедвіґсфрідгофі. Гріб удержаний взірцево, прикрашений квітами і вінками від українських товариств, „Зарева", „Української Громади", през. Пётрушевича й ін. Погода сприяла. Корпорація „Зарево" що має своїм покровителем саме бл. п. полк. Вітовського, зявилася в одностроях. На жаль, берлінський український парох о. д-р П. Верґун не міг взяти участи в поминках та відправити панахиду, бо мусів виїхати на цей день на провінцію. Прийшлось без панахиди відбути поминки, себто святочними промовами д-ра З. Кузелі і канд. інж. Р. Макуха. (У. П.)

ЗЛОЧИНИ І СМЕРТЬ БАНДИТА.

В селі Карпилівка сарненського повіту, мешканець того села Федір Кравченко, ноторичний злодій, вкравши в ґаєвого револьвер, забив з помсти свого сусіда Миколу Опанасюка і його жінку Параску, після чого втік. Другого дня патруля КОП-у зауважила Кравченка в момент, коли він намірявся перейти на большевицький бік. Між жовнірами а Кравченком, який ставив опір, вивязалась стрілянина, підчас якої Кравченко впав трупом.

34-МІЛІОНОВИЙ ДЕФІЦИТ ЗА КВІТЕНЬ.

Півурядово оголошують, що замкнення скарбових рахунків за квітень виказує дефіцит у висоті 4,102,000 зол. Однак цей дефіцит на 30 міліонів більший, бо державний скарб використав у квітні 30 міліонів зол. безпроцентового кредиту в Польському Банку і цю квоту зараховано на дохід скарбу.

СВЯТО ВЕСНИ В РЖЕВНИЦЯХ.

На день 8. мая заповіджено Свято Весни в Ржевницях. Помимо того, що погода не дописала, бо було так звані холодні маєві дні, перша і друга точки відбулися, а ватру відложено на 22. мая. Холодний дощ не відстрашив наших завзятих юнаків, що по словам голови Пластприяту відважились піти проти течії. Вони змагались. Ба, що більше змагання побільшились о одну цікаву точку, а іменно відбулося „змагання" у волейболі між Пластприятом і дівочим гуртком, що скінчилося абсолютною перемогою Пластприяту. Деякі сиві пластприятелі то так здорово били в мяч, що юнаки так зв. „сквернослови" казали: „сріляють наші старі Богові в вікна".

На цьому місці мусимо зазначити, що й горстка пластунів (нок) може багато зробити, як тільки з охотою возьметься до діла.

ЗГОРІЛА ДІВЧИНА.

В Руданцях, пов. Львів. повстала пожежа в хаті Олекси Бартоша, коли в хаті була лише його 10-літня дочка Катерина. Дівчина згоріла. Вогонь заподіяв шкоди на 1,300 зол. — В Білогорщі, біля Лугова згоріла хата та стайня Ів. Ґембаровського. Шкоди є на 1,500 зол.

ПОСТРІЛИЛИ КОМАНДАНТА ПОСТЕРУНКУ.

Невідомі люди на дорозі між Тисовиною та Липиною стріляли до команданта поліційної станиці в Лаврові, Ратая. Куля перейшла через лівий бік грудей. Тяжко раненого заосмотрив лікар, спричинників замаху шукають.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВИНАХІДНИКИ.

У відповідь на здогадні спроби втягнути Росію у війну відізвався центральний союз совітських винахідників. Він уладжує в липні ц. р. пять днів оборони, щоб спрямувати винахідливість у військовий бік. Рівночасно вряджують грошеву збірку на танки, літаки й кораблі.

ПОЛЬСЬКА ВІЙСЬКОВА МІСІЯ В БУКАРЕШТІ.

Перед кількома днями зявилася в столичній пресі вістка про те, що до Букарешту має прибути постійна польська військова місія. Рівночасно появилися заперечування цеї вістки. Але тепер уже заявляють, що постійна польська військова делеґація таки прибуде. Кажуть, що розходиться про делеґацію польських офіцирів, котрі мають призбирати ряд важних дат (?). По скінченню своїх завдань покине ця делеґація Румунію.

З румунського боку заявляють, що неправдиві вісти у звязку з польською військовою місією поширюють большевики.

ЧИ НЕ СПІЗНЕНА АКЦІЯ?

З уваги на часті нещасливі випадки з артилерійськими стрільнами, які люди находять на поли, львівський воевода д-р Рожнецький приказав повітовим старостам, щоби остерегли населення перед легкодушним поведенням з такими небезпечними предметами. Одночасно воєвідський уряд звернувся писемно до митрополитальних курій всіх трох обрядів з проханням, щоби припоручитти духовенству поучити про це вірних. Одночасно шкільна влада має перевести відповідну освідомляючу акцію в школах. Всі артилерійські стрільна і вибухові матеріяли, найдені на терені давних побоевищ або на дні рік та потоків, слід лишити на місці й повідомити найближчий поліційний постерунок, який постарається усунути стрільно військовими фахівцями. Родичі, які не повчать дітей про небезпеку, наразяться на судові доходження за недостачу нагляду й опіки над дітьми. Чому влада про таку акцію раніш не подумала, тільки аж тепер, коли сотки людей переплатили свою неосторожність каліцтвом а навіть життям.

ПОЛЬСЬКИЙ СТУДЕНТ ШПІОНОМ У ФРАНЦІЇ.

Часопис „Ґрінґоар" в Парижі зазначує, що арештований під закидом шпіонажі Бр. що подав себе за польського студента а вживає псевдоніму Фантомас, це один із найнебезпечніших агентів, яких СРСР уживає у Франції. При Фантомасі найшли пляни конструкції скоротрілів, яких уживають у летунстві. Арештований працював дуже енерґічно у Франції мав цілу сітку спільників, які помагали йому слідкувати фр. воєнний промисл. Удержував звязки зі шефами компартії, а коли дізнався які нові подробиці про збросння, видавав відповідні поручення секретареві компартії в окрузі якого була дана фабрика.

ВИБУХ.

Дня 22 червня ц. р. в год. 5 на новозаснованій фабриці лякерів і політури при Алеях Б. Хороброго, 81 в Луцьку був якийсь вибуховий плин. Бочку кинуло на слюсаря Леона Вінярського, літ 40 і тяжко його потовкло, скинувши в яму, при чому відкинено його від місця, де він стояв, на 6 метрів. Сила вибуху була така велика, що в домі вилетіли майже всі шиби. Вінярського відвезли до повітового шпиталя.

ЯПОНЦІ ЗНОВУ ПОЧАЛИ НАСТУП ПРОТИ КИТАЙЦІВ

ХОЧУТЬ ЗВІЛЬНИТИ ВСЮ МАНДЖУРІЮ ВІД КИТАЙСЬКИХ ВІЙСК.

Можливо почнуть наступ для приєднання внутрішньої Монґолії до Манджурії.

ПЕКІН (Китай): — В останній манджурській провінції Джегол, що ще не була окупована японськими військами та яка знаходиться поза тереном „незалежної Манджурії", почався наступ японської армії проти військ китайського центрального уряду. Японці хочуть звільнити й цю провінцію від китайських військ та приєднати її до території, що знаходиться тепер під владою манджурського уряду на чолі з бувшим китайським імператором. Бої, що почалися три дні тому розростаються. В китайських колах гадають, що Японці підуть поза межі Манджурії на властиво китайську територію, щоб остаточно знищити армію бувшого диктатора Манджурії, який тепер свою головну кватиру має в Пекіні.

З дуже добре поінформованих кол кажуть, що Японці рішили, після остаточного захоплення провінції Джегол, розпочати наступ на середущу Монґолію, щоб її приєднати до Манджурії та обєднати під владою уряду, який створила й підтримує Японія. Друга частина Монґолії, що зветься зовнішня Монґолія, вже давно проголошена радянською й фактично знаходиться під зарядом Москви. Нові операції Японців можуть привести їх до сутички з радянською Росією на величезному фронті.

ЯПОНЦІ ЗАСПОКОЮЮТЬ.

ТОКІО (Японія). — У військовому міністерстві кажуть, що нові операції японської армії в Манджурії не будуть мати широкого значіння. Це лише виправа проти китайських банд, які вбили в провінції Джегол одного японського капітана.

ДОМАГАЮТЬСЯ ДИКТАТУРИ В ПРУСІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Предсідатель пруського парляменту Ганс Кері, що належить до партії ґітлерівців, подав прохання до імперського канцлера, щоб федеральний уряд призначив свого комісара на становище диктатора Прусії. Свою заяву він мотивує тим, що в Прусії нема спокою, а все відбуваються політичні демонстрації, що кінчаються крівавими сутичками. Припинити їх, або їм запобігти теперішній парляментарний уряд не може.

Фактично це є спроба фашистів повалити в цей спосіб уряд соціялістів Бравна, що вже десять років стоїть при владі в Прусії. Повалити уряд фашисти не могли в парляменті, бо не зібрали відповідної кількости голосів. Федеральний уряд очевидно не буде спішити з призначенням свого комісара в Прусію, а буде вичікувати дальшого розвитку подій в звязку з новим декретом уряду про заборону політичних демонстрацій, ношення зброї й т. п. Канцлер фон Папен покликав на нараду міністра справ внутрішніх Прусії Северінґа, який відомий, як міністер-соціяліст „твердої руки".

ПОСОЛ ПАРЛЯМЕНТУ ПОРАНИВ ОТТА БАВЕРА.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Підчас засідання парляментарної фінансової комісії прийшло до сутички між соціялістами та фашистами, членами комісії. Фашисти особливо нападали на міністра Рінтелена за його переговори про зовнішню позичку в звязку з банкроцтвом Кредітанштаљу.

Підчас сварок фашистівський депутат Гайнцель ударив каламарем по голові лідера австрійських соціялістів доктора Отта Бавера. Тяжко пораненому в лоб Баверови зроблено перевязку й першу медичну поміч. Після того соціялісти примусили Гайнцеля залишити кімнату засідань.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОЛІТИЧНИХ ВБИВСТВ.

ЗАГРЕБ (Югославія). — Архиєпископ Бавер та кілька інших єпископів, а також письменники, журналісти, артисти та інші люди свобідних професій, підписали відозву-протест проти політичних вбивств у Хорватії. Вже з довшого часу практикуються вбивства на вулицях Загреба політичних хорватських діячів і кождого разу, як правило, винуватих влада не знаходить.

Протест звернений до югославянського уряду та до всього цивілізованого світу.

ВИБОРИ ДО РУМУНСЬКОГО СЕНАТУ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Вчора переведено вибори до румунського сенату. Наслідків виборів ще остаточно не відомо, але знавці кажуть, що вони також не дадуть побіди урядови.

До парляменту ввійшло, як уже остаточно підраховано, 277 послів селянської партії на чолі з Маню; лібералів на чолі з Дукою 28, а на чолі з Братіяном 13. Далі голоси розбилися між дрібнішими ґрупами.

В ЕСПАНІЇ НЕМА ДИКТАТУРИ.

МАДРИД (Еспанія). — Вороги уряду соціяліста Азани нападали на уряд за те, що він ніби впровадив в Еспанії воєнну диктатуру. На це премієр-міністер Азана відповів коротко, що ніякої диктатури нема й уряд уступить, коли це рішить парлямент більшістю голосів. В кінці він додав, що в Еспанії скорше буде диктатура бльондинок, ніж воєнних.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДНА СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Тутже під боком Злучених Держав, в Отаві, столиці Канади, розпічнуться в четвер наради, на яких обговорюватимуть господарські й валютові справи, які будуть відноситися до одної четвертини земної кулі й до яких 500,000,000 мешканців, себто до одної четвертини населення цілого світа. Це радитимуть представники британської імперії над економічним і валютовим обєднанням усіх країв британської імперії. Наради ті названо Імперіяльною Економічною Конференцією.

На ті наради звернені тепер очі цілого світа, а головно Злучених Держав, які мають в Канаді інвестовані грубі біліони долярів. З Канадою держать Злучені Держави від давна тісний торговельний звязок. Тому всяке господарське відгородження Канади мусілоб відбитися і на Злучених Державах.

На тій конференції зіткнуться два погляди. Один з них є виразом того, що сказав пресовий магнат Родермер, а який покривається з вже застосованим в Анґлії кличем „Купуй британське". Є це, як каже Родермер, наслідуванням Злучених Держав, які своєю високою тарифою спинили довіз чужинецьких товарів.

Знову наслідник британського престола, князь Валії, каже, що й Британська імперія залежна від світових цін і неможливо на конференції ухвалювати щось такого, що викликало би в світі недовіря, не припинилоб спаду цін, не додало би світови охоти і не дало можности іншим державам кооперувати з Великою Британією у її змаганнях економічної відбудови своєї імперії й світа.

Крім того будуть немалі тертя між інтересами поодиноких доміній, кольоній і інших складових частин британської імперії. Будуть теж тертя в самих доміниях, як от в Канаді, де є розбіжність інтересів між Східною Канадою, себто промисловою, і Західною фармерською. Промислова хотіла би замкнути границі на ввіз товарів, а фармерська потребує відчинення границь на збут пшениці, дерева й т. д.

Супроти того годі заповісти, що з тої конференції вийде. Але на всякий випадок є це розумна спроба Великої Британії забезпечувати своє істновання і розвязувати великі проблєми, які заважили над великою імперією і світом, шляхом спільного порозуміння і наукових дослідів.

О. С.

БЕЗ ІДЕЇ

Всі політики польські шукають за „великою ідеєю", під якої прапором можна булоб засимілювати „креси".

Давніше, в історії, такою ідеєю була ідея „польсько-латинської культури", „передмурівка християнства" проти варварського Сходу. І — нема де правди діти — вищі кляси нашої суспільности, оті всі Вишневецькі, Саніґи, Тишкевичі — колись підпали під вплив отої культури і дали себе спольонізувати. Здавалосяб, що як раз тепер, коли паношиться большевизм на Україні, повинніб були польські політики наново хопитися того старого стягу — „католицької культури" проти „варварського Сходу", аби засимілювати частину нашого народу... І якраз в цей так важний для Польщі момент, — її відданість своїй „цивілізаційній місії" зачинає заламуватися.

І то в обох найважніших політичних таборах Річи Посполитої — у національ-демократії і у санації.

Національ-демократія, на чолі з Дмовським (що робив за царату ще москвофільську політику в Думі і за границею) — отверто перейшла в табор совітофілів. В своїх публікаціях Дмовський, а за ним і Новачинський і Ґрабський — отверто голосять, що єдина ідея польської політики — це фронт проти Німеччини і порозуміння за всяку ціну з Росією совітською. Ніде так богато не пишеться про „досягнення пятилітки" і про успіхи совітського режіму, як в ен-децьких часописях польських. Не „передмурівок християнства", не „за нашу і вашу вольносць" — вже є гаслом дня ендеції, лише союз з большевиками і фронт проти Українців.

Як тепер вже ясно показується, в тім самім напрямку еволюціонує і думка санації. От напр. є такий санаційний орган „Курєр Віленські", а редактором його — п. Окуліч, донедавна директор департаменту визнань в міністерстві освіти. І от цей „Курєр" — друкує серію статей, про конечність зміни суспільного ладу в Польщі в дусі... комунізму. Для „Курєра" — капіталізм вже гине, натомісць комунізм це „система, що дає гармонійну відповідь на кожде питання"... Опріч „Курєра" є у Вільні ксьондз Мейштович, який теж нездалека тримається від „молодих" з „Курєра" і якого прозивають „капеляном комсомольців", правда жартом, але... І все разом зливається в якусь саламаху — з совітизму і „первісного християнства", яке — мовляв — теж мало щось з комунізму. Віленське „Слово" (Мацкевича), яке бореться з тим неокомунізмом санаційним пише: „на ґрунті віленськім управляється таку забаву в комунізм, за яку напр. у Львові просто повелиби до буцигарні... Серед нашої університетської молоді забава та допровадила до того, що вирази „большевизм", „комунізм" вимовляються без тої моральної образи, яка нам в нашій ґеоґрафічній широкости конечно є потрібна... Забаву ту уважаю небезпечною. Не пото увійшли ми до Бльоку Безпартійного (санації) щоби толєрувати комунізм, але щоб з ним боротися". Большевицькі впливи ширяться і в „Одродзеню", а Одродзенє" є католицькою орґанізацією, що входить в склад „Акції Католицької". А крім того цілі заступи молодих... А при всім тім цікаво, що ендецька преса бє на алярм з приводу поширення „християнсько-большевицької" ідеольоґії серед ґруп санаційних, а — санаційна преса лає Ендецію і Дмовського за їх прихильність до совітської Росії.

Одним словом в політичній думці польській, на 15 році відзисканої незалежности, зачинає панувати хаос. Коли запитаєтеся санацію, що робити — вона вкаже на Пілсудського. Коли запитаєте ендецію, вона вкаже на Дмовського. Люди там заступили програми і ідеї, але — чи ці люди мають ясну ідею — на це може бути тільки неґативна відповідь.

Що до соціялістів (ППС), то вони все теліпаються між II. і III. Інтернаціоналом, а в політиці стисло польській — між ендеками і пілсудчиками, теж не маючи своєї яскравої ясної думки.

Не маючи ясного прапору, як большевизм (хоч як ворожий нам) або фашизм, не ставши виразно на платформу західноевропейської економіки, відкинувши, нарешті, традиційно-історичну ідею „передмурівку християнства" проти Сходу, — польська думка попала на бездорожа, де блукає без компасу і мети.

Чи дивно, що в такім стані не може вона успішно доконувати асиміляційного діла на „кресах"? Чи дивно, що всі публіцисти нарікають, що „креси" не хочуть асимілюватися?

Річ Посполита, дійсно потребує великої ідеї. Але нової не знайшла, а стару — втратила. Ось для чого блукає за ріжними вогниками. І ось для чого ніколи їй не вдасться денаціоналізація українських (і білоруських) земель. Бо сама сила, без ідеї — того ще ніколи в історії не доконала...

ЛИСТ З КРАЮ ПРО КРІВАВІ ПОДІЇ В ЛІСКУ

Недавно читали ми в „Свободі", у вістях з краю про випадки в Ліску, де була кровава боротьба між українськими селянами і польською поліцією.

Більше світла на цю подію кидає лист, який щойно надійшов з околиць Ліска до одного із Українців в Ню Йорку, який пересилаю редакції в ориґіналі. Лист звучить:

„Дорогий Брате!

„Доношу Тобі, що ми всі є здорові, лише біда тисне нас зі всіх боків. Найгірша біда то вже без тих грошей, бо колиб вони були, то все було би добре.

— — — — — — — —

„Ми якраз тепер сушимо сіно та складаємо в копиці. Правда, що дощі нам не перешкоджають, але зато нам перешкоджають люди. Не думай, що то, що буду тобі писати, є жарт. А саме: дня 30 червня ц. р. в нас був собор і люди, як звичайно, були зібрані на Богослуженню. Приїзджає на кони післанець з Нижної Березниці і каже, щоби ставити варту коло фіґури, бо приходять якісь пани і розвалюють ті хрести, які стоять на памятку знесення паньщини. Вже, каже, вони є в Лобізві. Поки люди повиходили з церкви, то за той час прибуло ще інших три післанці та кликали на поміч, бо в Лобізві бються. Пішло там наших двох хлопців, щоби побачити, що діється. Вечером вернули і сказали, що є там кількох якихсь панків і кількох поліціянтів і хотять заложити так зване „тши-дньове свенто праци". Хлопи не хотіли на то згодитися і почався огонь. Почали нападати на поліцію і роззброювати. Поліція почала відстрілюватися, але то нічого не помагало. Правда, що були і цивілі ранені, навіть один з Біпки дістав дві кулі в ногу, але таки хлопи не втікли, лише гонили за поліцією і роззброювали. В Лобізві польський ксьондз казав: „Що такого сталося би, колиб хлоп робив два дні для пана, а один для мене?" — А хлопи як вхопили ксєндзиска, як стали прати, аж гуділо, а потім ще й знайшли 25 ґранатів. — Знов в Біпці прийшли до каплиці, котра була поставлена на памятку знесення панщини. Пан з Білки і учитель Мечківський, та ще якийсь незнаний панок, хотіли щось там робити. Як хлопи скочили за ними та стали гнати, то двох втікло, а пана Якобовського зловили та перетягнули зо два рази через салю, а далі так били, що поїхав до шпиталю Це за те, що він поранив одного хлопа, так, що цей зараз сповідався. Тепер з них обидвох здається нічого вже не буде. — В четвер знов прибув післанець, щоби йти і пішло кількох хлопців, але тільки були в Біпці і знову вернули. То всьо було 30 червня ц. р., а 1 липня знов приїхав післанець, щоби йти на поміч, бо як ні, то спалять кожне село, що не піде. Коло 1-шої години зібралося около 30 хлопців і пішли. Стріли було чути до Берески. Вернули хлопці вечером в годині 9 і казали, що вже, як вони прийшли, було по всьому. Поліція виперла людей з Лобізви до Телешниці і там знов хлопи заставилися, — досить, що був великий огонь, богато зістало ранених з обидвох сторін. Пятьох поліцаїв напевно ранених, а про решту ще не знати, бо допервa стягали з лісів. Двох цивілів вбито на смерть, — один з них лишив четверо діточок і жінку. Одна хата згоріла від ґранатів, а в бою брало участь три польські літаки. То все ділялося в Телешниці дня 1 липня ц. р. і там на цім скінчилося. Що буде далі, то ніхто не знає. Ходить у нас чутка, що це пішло з того, що грабя Потоцький згодився перед Пілсудським, що він скоро на свою руку приверне панщину, а Пілсудський сказав, що вже запізно і що війська йому не дасть, хіба поліцію. Та докладно ніхто не знає, о що ходить.

„На тім кінчу писати і здоровлю тебе щиро. Як ще буде що цікавого, то ще напишу"

А. Ф.

Пересилаючи цей лист до редакції „Свободи" хочу додати від себе ще таке: З листа видко, що справа не малася так, як її подали телеґрами чужих часописів, а також польські часописи. Краєві українські часописи не могли через цензуру представити дійсної справи, а тільки подали, що дійшло до заколоту тому, бо селяни не хотіли відробляти „шильварку" Оказується, що в дійсности Ляхи хотіли вимусити на наших людях безплатну роботу й то ще для „ксєндза" і „пана". Бачимо також, що не була це собі звичайна галабурда, бо в ній брали участь і літаки і те все мало характер бунту. Це є заповідь, до чого може дійти, як наш нарід ще довше лишиться в ляцькій неволі. Радісний з цього висновок, той, що наші селяни, це вже не ці лагідні „людці", що зі схиленими головами зносили цьвігання ляцького батоґа. Це свідомі Українці, котрі знають, що мусять боротись з ворогом. Як святими для них тепер є памятники знесення панщини, так святою для них вже є українська справа!

Відрадне це явище дає запоруку, що в слушний час, коли лише впаде іскра, наш загал на рідній землі спалахне і прожене ворога зі своєї землі. Оце є вислід поширення ідеї українського націоналізму, яка веде наш нарід до повної побіди.

Е. С.

Національним ідеалом українського народу перейметься дитина в Старому Краю тільки в „Рідній Школі" Тому піддержім завзято її змагання в її другому пів-столітті!

О. І. Бочковський.

НАРІД СОБІ

(Шляхами національної самодопомоги серед ріжних народів).

(2)

III.

Візьмім інший приклад — з історії **фінського народу.** Цей нарід на протязі минулого століття мусів виборoти свою національну справу на двох ворожих фронтах. Спочатку в середині XIX ст. — скинути з себе історичне **шведське** ярмо та відстояти свою національно-культурну самостійність. Це була відома боротьба т. зв. **„фіноманів"** проти т. зв. **„шведоманів".** Відтак і куди тяжче довелося Фінам боротися проти царського **московського наїзду.** Ця боротьба припала головно на кінець минулого й початок цього століття. Обидві ці боротьби Фіни виграли врешті дуже успішно. Цю перемогу вони завдячують культурному високому рівневі та не менш високому ступню національної свідомости фінських народніх мас, що у свою чергу було природним вислідом пляновoї просвітної акції серед фінського селянства з боку фінської молоді та інтеліґенції в дусі засади **„Нарід — собі",** себто, дуже вміле та доцільне використування ідеї самодопомоги у справах загально-національного значіння.

Цікаво, що початки цих заходів звязані з катастрофічним голодом у Фінляндії в 1867 р. **Е. Молтенсен,** авторка цікавої **„Книги про Фінів",** — пишучи про цю катастрофу та вплив її на пізніший громадський рух у Фінляндії, заважує, між іншим, що „не завжди під сонцем щастя народжуються та виростають великі річі; навпаки, дуже часто тяжкі часи мають у собі зарідок переможного успіху". У звязку з катастрофою 1867 р. почалися збори грошей на голодуючих. „Можна булоб припускати, — каже цитована авторка, — що все заощаджене тоді пішло на закуп хліба; але саме тоді з незвичайним успіхом поширюється селянський університет. Бож всі нараз побачили, що коли у цій бідолашній країні треба жити з якимсь почуттям певности, то у першу чергу потрібно розчищати ґрунт у пустелях безпросвітної темряви та байдужности. Найвірнішим шляхом до покращання ситуації була визнана народня просвіта".

Звідси був вже один крок до ідеї **„селянського університету",** що незадовго перед тим виринула та була здійснена в Данії. Пропаґаторами та орґанізаторами культурно-господарської самодопомоги, зокрема на селі, було фінське **студентство,** яке взагалі відограло активну ролю в історії національного відродження свого народу. Воно було орґанізоване по територіяльному принципу, отже на зразок колишніх російських „землячеств". Кожен край мав свою студентську орґанізацію, яка систематично та програмово працювала над культурним і господарським розвитком своєї провінції взагалі, а села передовсім. Ця акція фінансувалася після засади — **„Нарід — собі".** В 1892—1900 р. р. студенти почали збирати спеціяльний фонд, влаштовуючи для цієї мети лотерії, забави, урочисті збори тощо. Протягом одного року склалася таким чином значна квота (85,000 фін. мар.), яка уможливила закладення селянського університету в кожній провінції. Ці „вільні університети" були чудовою школою національного виховання широких мас фінського заливу. Вони сприяли також культурному та господарському його поступу взагалі. Фінляндські селянські університети утримувалися спеціяльним товариством прихильників народньої освіти та переважно коштами самого народу. Кажу переважно, бо згодом вони почали отримувати субвенції від держави та громад, проте, не більше 25% загального бюджету.

У фінляндськім громадськім житті „селянські університети" не є единою акцією, де так успішно виявилася засада — **„Нарід собі".** Властиво весь фінський національний рух, зокрема вкінці минулого й на початку цього століття базувався на цій засаді. У самостійній Фінляндії ця націотворча засада діє далі. Ось один дуже яскравий приклад новітнього її використовання в країні „тисячі озер". Болючим питанням Фінляндії від середини XIX. ст. була боротьба за націоналізацію гельсінґфорського університету та політехніки, де викладовою мовою була шведська; шляхом мовної утраквізації прямувала Фінляндія до цієї мети. Ще й досі цей процес не закінчився. Обидві фінляндські високі школи утраквістичні, хоч і з абсолютною перевагою фінської викладової мови в них. Звичайно, такий стан не задовольняв жадного з двох національних таборів. Головно Шведи були незадоволені тим, уважаючи фінізацію гельсінґфорського університету та політехніки замахом на свій історичний та культурний „стан посідання". Через це, коли повстала самостійна фінляндська держава, вони рішили заклaсти власними коштами приватний шведський університет.. Протягом кількох місяців шляхом закладення спеціяльних фондів на цю мету й головно влаштуванням спеціяльних збірок — їм вдалося зібрати 14 міліонів ф. марок. З осени 1919 р. вони заклали в Обо (Abo), де від 1640 і до 1827 р. містився теперішній гельсінґфорський університет, свій приватний університет. Це було приводом, щоб і Фіни пішли цим шляхом та заклали там же свій приватний університет, зібравши на нього 24 міл. ф. марок. Таким чином, країна, населення якої числило у той час 3,364,807 душ (з чого 340,963 Шведів), має 3 університети, з яких два утримував кожен нарід своїми власними коштами.

Але це ще не кінець цієї свого роду казки фінляндського Self-help.

В 1910 р. вийшов перший фінський енциклопедичний словник, т. зв. "Tietosanakirja". Публікація зразкова, де зокрема добре опрацьовані були всі фінляндські справи. Це було досить дороге видання. На теперішні гроші коштувало 1200 фін. марок. Вийшло воно в накладі 21,000 примірників і було вичерпане на протязі кількох місяців. Нове його видання вийшло у 1925 р. в накладі — 40,000 і також було вичерпано шляхом попередньої передплати, заки ще появилося з друку.

Фінський нарід має вже своїх меценатів із народа, що теж можна уважати доказом високої національної його свідомости. В 1917 р. трагічно загинув **Альфред Корделін,** фінський торговець і землевласник, який самотужки здобув широку освіту та став одним з найбагатших людей у Фінляндії, хоча розпочав свою карієру в дитинстві, як поводатар якогось мудрого сліпця-жебрака. Отже цей Ал. Корделін залишив своєму народові 50 міл. фін. марок для закладення спеціяльного фонду його імени з метою підтримки **культури** та **поступу.** Крім цього основного фонду в 50 міл. ф. марок заповіт А. Корбеліна передбачає закладення дальшого резервового фонду у такій самій квоті для забезпечення цієї установи.

IV.

В нарисі про засаду — **„Нарід — собі"** — не можна оминути **заокеанської еміґрації** поневолених европейських народів. Не раз доводиться чути лихі закиди на її адресу. Мовляв, вона винародовлюється, а під національним оглядом — це мертве тіло. В дійсности це не так, Без долярів американських еміґрантів іноді тяжко собі уявити існування та розвиток культурних і господарських установ у краю, не згадуючи вже про політично-визвольну боротьбу багатьох европейських поневолених народів. Який з цих народів не користувався допомогою своєї американської еміґрації? Литовці, Чехи, Поляки, Югославяне, Жиди, Каталонці, Українці і т. д. — кожен з цих народів має з Америки більшу чи меншу долярову підтримку для полегчення свого культурного та господарського розвитку в Европі.

Зупинюсь тут коротенько на однім дуже яскравім прикладі такої заокеанської допомоги. Маю на думці **Ірляндію,** цей „ізмараґдовий острів", нарід якого пройшов хрестовим шляхом національного мучеництва, заки виборов свою державну незалежність. Зупиняюсь саме на Ірляндії через те, що в Америці живе більше Ірляндців, ніж у батьківщині та що ця ірляндська еміґрація відограла велику ролю у визвольній протианґлійській боротьбі свого народу.

Американська статистика нараховала в 1910 р. 4,504,360 Ірляндців у Півн.-Амер. Сполуч. Штатах. Самі Ірляндці обстоюють значно вище число своїх земляків в Америці, бо круґло — 13 міліонів. Л. **Треґіз** — автор джерельної французької книги — **„Ірляндія у світовій кризі"** (1917) гадає, що остання цифра колиЙ перебільшена, проте дає „точнішу уяву про моральне значіння Ірляндців в американській републиці"... Фактом лишається, що найбільшим ірляндським містом є Бостон, а не Деблін і що Ірляндці уважали Америку „новим островом" (an t'Oileán), з якого вони зробили свою „обіцяну землю" (Tir Tairugire). Для американських еміґрантів з Ірляндії, а зокрема для їхніх дітей—„ізмараґдовий острів" все був містичною батьківщиною, доля якої дуже їх хвилювала.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДЕЩО З ЖИТТЯ Д-РА ВОЛОДИМИРА СІМЕНОВИЧА

В бучаччині, серед прегарної околиці над широким ясним, великим ставом у селі Фільварках біля містечка Монастириск, родився дня 4-го січня 1858 р. Володимир Й. Сіменович. Стара священича родина, що видала цілий ряд духовних і світських діячів, про яких згадується в історії литовсько-українських взаємин, здавна була звязана з тою місцевістю. Ще від Володимира Михайло був священиком у тій парохії. Їіж унаслідував і батько Володимира — Лев. З живучих дітей тої родини Володимир був третім з ряду: найстарша була сестра Ганна, другим брат Ілярій, третім Володимир, а наймолодшою сестра Олена.

Правдивий патріотизм, любов до свого народу, до свого письменства виніс Покійний з рідного дому. Хоч давніше по домах нашої інтелігенції часто панувала чужа „панська мова", то в Сіменовичів — не тільки вже у батька, але й у діда Володимира — все й всюди вживалося тільки рідної мови.

Та не тільки мовою вчили батьки Володимира патріотизму. Щирі, сердечні були відносини дітей зі своїми сільськими ровесниками. Народнім національним, козацьким одягом манифестували діти явно свою народню приналежність. Вже маленьким хлопчикам пошила мати-патріотка козацькі одяги, і хоч за це докучали хлопцям чужі діти, а то й старші, насміхалися, називали „Ковбаснюками" (від імени одного з перших послів селян до австрійського парляменту), — то мати навчила їх не звертати уваги на ці насміхи й зачіпки й гордо своїми чобітками, жупанцями зазначувати свою національну свідомість та приналежність. Безперечно, що отся вчена відпорність на напасти й тверде обстоювання при своїм, дали першу підставу до дальшої витривалости в боротьбі за народні права, якою визначалися оба брати Сіменовичі.

Дали батьки хлопців до школи, найперше до поблизького Бучача. Не багато старший Гіляр, може не так здібний, як дуже пильний, легко переходив з кляси до кляси. Незвичай спосібний, бистрого ума Володко не злюбив правильної не дуже цікавої науки. Він волів зачитуватися героїчними повістями з давніх козацьких часів, волів буяти уявою по чужих далеких краях, по морях глибоких, безкраїх. На вакаціях замісць вчитися та здавати „поправки", хлопець читав зі своїми сільськими ровесниками українські книжки, з братом закладав і вів співацький хор, займався вихованням своєї улюбленої малої сестрички Оленки, займався всім — тільки не нудною шкільною наукою.

Вкінці на сімнацятому році життя, не скінчивши третьої ґімн. кляси, упросив батька, щоб дозволив йому вступити до війська з метою стати моряком, все життя їздити світами, морями.

До війська прийняли, але замісць моряцької школи дали молодого очайдуха до станиславівської касарні... Прийшлось молодому непосидющому мрійникови перебувати більше в військовому арешті, як у касарні. Витерпів. Закусив зуби й навіть не поскаржився, навіть не признався до того, що йому прийшлося там витерпіти...

Але в цій твердій школі наступив перелім в його душі. Він зрозумів, що без науки трудно добитися чогось кращого в життю. І тоді, коли зажурені батьки ломили собі голову, що з тим блудним сином далі робити, він першоґо дня по повороті з війська сказав батькови: „Хочу вчитися, хочу шкільну науку покінчити". Не дуже вірили батьки в цю постанову, але вволили волю сина, взяли додому вчителя. Здібний хлопець здав одного року третю й четверту клясу, другого року пяту й шесту, а до семої й осьмої ходив уже у Львові до академічної ґімназії.

На порозі нового життя — бо в тім році, коли Володимир здавав матуру — не стало його доброго й розумного батька. Ще два роки в трудних матеріяльних умовинах пробує він у Львові студіювати права. Хоч мати вдова з останнього тягнулася, щоб дати синови потрібні матеріяльні засоби, та він, мешкаючи з ще біднішими товаришами, ділився всім із ними; тож при кінці місяця так бідував, що раз на місті умлів з голоду... Колиж у 1887 році перший український священик в Америці о. Волянський подав вістку, що потребує там молодих енергійних людей, сповнилася молодеча мрія Володимира: він кидає вітчину, родину, свою матір, улюблену сестричку Олену, яку сам виховував від наймолодших літ, і линe в ці далекі вимріяні країни — їде за море.

Тут стає зразу до народньої роботи. Пише, орґанізує, видає ґазету, закладає крамниці, візникує, дякує, робить все, чого тодішні часи від нього вимагали, але вірний досвідови, що наука людині конче потрібна, з найбільшими зусиллями серед великої біди й недостатку кінчить медичні студії, стає лікарем і осідає в Шикаґо. Якраз Шикаґовяни збиралися в 1933 р. святкувати сороклітній ювилей його громадянської праці посеред себе, коли невблаґана смерть забрала того невсипущого народнього робітника.

Не будемо тут розповідати, чим для американської еміґрації був д-р Сіменович. Це мабуть вона сама скаже. Нам годиться тільки підчеркнути те, що побіч інших важних громадянських обовязків, багато праці й багато уваги прикладав Покійний до справи виховання й громадянського та національного вироблення нашого жіноцтва. Сам у році 1919 при участи свідомих шикаґовських громадянок зачинає видавати для жіноцтва жіночу ґазету „Ранню Зорю"; а коли вона не вдержалася, з великою радістю повитав появу „Жіночої Долі".

Чим був д-р Сіменович для нашого часопису, читачки знають: поміч моральна й матеріяльна, неоцінені статті, що виховували не тільки жіноцтво, але й цілу суспільність.

Оцінюючи вагу друкованого слова, обіймає д-р Сіменович вже в останніх роках свого життя редакцію нової української ґазети „Україна", що виходила, доки стало редакторови сили, в Шикаґо.

За ввесь час свого трудящого життя д-р Сіменович усе закликає своїх співгромадян до поступу. І сам, як жовнір, витримав на своїй позиції до останнього, не здавши її й не відступивши ні кроку назад.

(„Жіноча Доля").

Ріжниця.

Один скупар подорожував із сином по Франції, оглядав старі замки та любив вихіснувати всяку нагоду, щоби його приняли зовсім чужі люди, коби лише було дешевше.

Син його раз завдав питання:

— Знаєте, яка ріжниця між Дон Кіхотом і моїм батьком?

— Яка?

— Дон Кіхот уважав гостинниці за замки, а мій батько навпаки — бере замки за гостинниці!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩО МАЄ ВИКАЗАТИ „СВІТОВА ВИСТАВА" В ШИКАҐО.

Пишеться в „Свободі" про „Світову Виставу" в Шикаґо т. п. про нашу участь у тій виставі „Століття Поступу". Видно наші громадяни заінтересовані цею виставою, а ще більше українською участю у ній. Надходять до Виставового Комітету листи з питаннями про ближчі інформації відносно вистави. Надходять листи з порадами і розрадами, проєктами і т. і. Все це вказує на незвичайний розголос, який „Світова Вистава вже досі здобула серед наших людей. Є це відрадний прояв, який свідчить, що наш нарід не спить, інтересується всім, що може причинитися до розголосу українського імени в Америці. А українська участь у Виставі Століття Поступу в Шикаґо в 1933 році, якщо добре обдумана і уряджена, може принести нам не лише розголос, але й славу і честь та поставити нас в ряди державних народів. Вже початки виказали, що старання наших сусідів, зіпхати нас як недержавний нарід зі сцени Світової Вистави, не увінчався успіхом. Вашинґтон забрав у тій справі голос і дав нам право взяти участь у Світовій Виставі як і іншим державним народам. Звичайно, це ще нам не дасть самостійної України, за яку треба боротися на всіх полях і фронтах, але це вказує ясно, що український нарід не є чимсь незнаним в офіціяльних кругах у Вашинґтоні.

Участь наша у виставі буде залежати від наших сил і засобів, які будемо мати до розпорядимости. Український Павільон, який має стати на площі Світової Вистави, має помістити ввесь наш доробок у всіх ділянках нашого народнього життя за останніх 100 літ. Вистава ця не буде містити лише того, що ми вже тепер маємо на полі науки, штуки, рільництва чи промислу, але має виказати ґрафічно і образово цілий той столітній процес, той родовід нашого розвою. Павільон цей не можна обладувати якимсь балястом, невідомого роду і походження, але має мати експонати українського розвою, експонати, які є ділом нашого мозку і наших рук. До Комітету Світової Вистави приходять листи, в яких автори описують ріжні інструменти чи річи, які є в їх посіданню, а які вони хочуть переслати до Шикаґо на виставу. Один наш громадянин, приміром, хоче переслати до Шикаґо „пяно" в українськім стилю", інший пропонує взяти в нього „вулий", і т. п. Про такі предмети буде рішати окрема комісія, бо треба дійсно доказати, що згадане пяно і вулий мають щось спільного з нашим столітнім розвоєм на полі пчільництва чи музики. Але це є відрадні прояви, які вказують, що українські громадяни хотіли би помогти нашій участи у „Світовій Виставі", як то кажуть, „чим хата багата".

Світова Вистава не є ділом лише американської еміґрації. Поможе тут і старий край, бо там у тій нашій колисці нашого життя є найбільше наших умових і фізичних цінностей, якими ми повинні заповнити Український Павільон Вистави. Там є певно в музею господарські-рільничі знаряди, якими обрабляли землю наші діди тому 100 літ, там є образи старих церков, яких вже рука наїздника розібрала; там є наша література, і столітні свідки нашого мистецтва.

В ґуцульських хатах переховуються від рода в род ріжні вироби килимарські і гончарські. Взагалі селянські хати це наші народні музеї. Звідтам отже буде виставовий матеріял. Фінансово край нам не поможе. Це вже від нас, Українців, в Америці і Канаді залежить. Тому прикладаймо кождий свою цеголку до будови Українського Павільону на Світовій Виставі в Шикаґо в 1933 році. Не задержуймо справи. Два рази дає — хто зараз дає!

Степан Куропась,
Шикаґо, Ілл.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

Товариство Жіноча Громада в Перт Амбою висилає через Обєднання 10 долярів, котрі жертвувало на „Рідну Школу".

В. Дембіцька, секретарка.

——o——

СЕНТРАЛІЯ, ПА.

Жертва на Інвалідів.

З нагоди Зелених Свят присвячених памяти нашим борцям-героям, котрі полягли за волю Вітчини, а декотрі лишилися каліками на ціле своє життя й тепер бідують в холоді й ґолоді під ворогами, котрий знущається над ними, наше товариство Українські Січові Стрільці перевело збірку. Зібрано на панахиді коло могили 10 долярів. По долярови дали: о. М. Данилович і В. Госинець, а решта зложили свої жертви після сил, щоби помочи як мож нашим інвалідам в Ріднім Краю. Гроші вислано до краю через Обєднання.

За Тов. Укр. С. С.

Йосиф Сидор.

ПОРТ ДЖЕРВІС, Н. Й.

На Інвалідів.

В день зелених свят, при оказії посвящення памятника на могилі бл. п. Луки Мудрика на новім українськім цвинтари, учасники на поклик місцевого священика о. Д. Микитяка, не забули тих наших Українців, котрі клали здоровя на жертвеник народній.

Пані Анна Гнатів з Мідлетовн, Н. Й., парохіянка й пані Анна Сидорова занялись збіркою яка принесла 8 дол. 26 цнт., котрі переслано через Обєднання.

Анна Гнатів,
Анна Сидор.

Кнут Гамсун.

МОРЯК СКАРО

Анна Марія певно мала якусь ціль, як ішла пасти худобу. Вона була як та нетля, що літає біля світла. Гнала череду на сухе місце, а робила не так, що люди з чердака бачили її. Вистроїлася, прибралася, та це зробила може лише тому, що була неділя. Колиж вже показалася виразно морякові Скарові, який похожав по черд аку сюди й туди, ґнала череду поволеньки до ліса та до торфовищ.

Аж ось справді — її здогонив моряк.

— Добрий день! А як там із морошками (ягоди, що ростуть на торфовищах), що я мав їх дістати? — сказав він.

— А тобі так спішно?

— Так, час минає. Завтра заберемо на корабель останній вантаж, а як буде попутній вітер, відплинемо.

— Я хотіла, щоби ягоди достигли, — відповіла вона.

Він зрозумів це як жарт, ні, ні, вона не хоче дати йому ягід. — Мабуть найліпше буде, я сам собі назбираю, — сказав він.

Вона хотіла показати, що не хоче розмовляти з ним, тому відігнала череду з торфовища тай пішла дальше. Скаро крикнув за нею:

— А чи не міг би я сам назбирати собі трохи ягід?

— Чому ні, — відповіла вона — скільки вам завгодно! — Показала на торфовище та додала: там вони найдостиглійші.

Він послухав її ради та за кождим кроком западався все глибше у мочарище. Аж! то вона так злобно вказала йому дорогу та не перестерегла його, що тут на торфовищі бездня. Вона знала, що як він піде доволі далеко та в пору не заверне, то не могтиме витягнути ніг, а ще й западатиметься чимраз глибше. Вона знала те місце докладно здовж і вшир, всі знали його.

Був там малесенький зелений острівчик на тім торфовищі. Колиб хто ступив на той острівчик, щоби ратуватися, то він лише перехилився би й нога зісунулася би.

Моряк Скаро вискочив на острівчик, він обернувся наче куля, Моряк застряг у торфовищі біля острівчика. Спочатку не робив собі з того нічого. Хай Анна Марія не думає, що він так дуже дбає про черевики, хоч він на неділю справді ґарно був вичистив їх собі. Моряк глянув у гору, всміхнувся, йому й на думку не прийшло падькати. Він сказав: „То мені раз гарна дорога, чудовий хідник, ха, ха, ха!"

Анна Марія не відповіла нічого.

Моряк із трудом старався витягнути ноги, він затрівожився та став шарпатися. Одначе це було даремне, він западався все глибше та глибше. Він скрикнув: „Що це за чортова робота!?"

Анна Марія відповіла спокійно:

— Ви повинні були йти навколо.

Моряк уже не сміявся, боровся тяжко, а застряг уже в мочарі глибше ніж по коліна. Тепер його схопила лють, він перехилився на один бік і старався піднести. Потім перехилився на другий бік і знову старався піднести. Та через те ставало йому ще тяжче, він западався ще глибше. Він скреготав зубами, вдаряв розпучливо руками довкола себе. Нараз затих.

— Чи мені прийдеться лишити тут! — сказав сам до себе. Нараз прошибла йому думка, що ця жінка післала його сюди нарочно, щоби він тут згинув. — Чому стоїш там і не помагаєш мені!" скрикнув він до неї.

— Таж ви в мене не просили того.

Він роздумував: Ага, то він повинен був попросити її. Він не міг сподіватися, щоби його почули з корабля, як він кликатиме ратунку. Корабель причалив був до фіорду, а вітер дув у напрямі суші. Зате мусілиб його почути з хуторів. Скаро запався був уже по пояс, торфовище втягало його. Скаро скрикнув у перше.

Не що-сили, а радше так щоби Анні Марії завдати страху. — Як гадаєш, що скажуть люди про тебе, як прийдуть? — спитав він.

— Нікого нема дома, всі пішли до церкви, — відповіла вона.

— Ратуйте! — крикнув Скаро з усієї сили та із вдоволенням почув, що клич був сильний і що з горбів голос відбився відгомоном. Моряк сказав: „Як я вилізу відси, я порахуюся з тобою!"

— Вам радше помолитися би до Бога! — сказала вона.

Моряк не міг у мочарі держатися спокійно і тому ще скорше западався. Він був уже в торфовищі майже по груди. Старався покластися вперед, щоби тягар його тіла не натискав наче сверлик, одначе він був уже більше ніж на-половину в мочарі, тому не міг покластися.

— Ратуйте!

Анна Марія встала, обтріпала з одежі бодяки та листя й оглянулася. Довкола царила тишина.

— Що я тобі вчинив? — спитав він засапуючись. — Це, що я раз тут літом на леваді хотів від тебе, не було таке страшне, щоби ти карала мене смертю. За це доволі для мене того підбитого ока. А з того часу я навіть і не заговорив до тебе. Я танцював із тобою в стодолі, а ти навіть не хотіла вийти зі мною, щоби охолодитися. Чомуж ти напосілася на моє життя?

— Ти йди собі своєю дорогою, а мені дай іти моєю, я не влюбилася в тобі аж до божевілля.

Анна Марія пустилася спровола за чередою.

— Так, ти йдеш, а я тебе не забуду на страшному суді! — сказав він погрожуючи.

— Я йду пошукати людей, — сказала вона та відійшла.

— Ні, ти брешеш! — скрикнув він за нею. — Ти ще втікаєш перед людьми, ти хочеш моєї смерти, ось чого ти йочеш!

Як Скаро лишився сам, він успокоївся трохи. Відіпхав торф трохи на бік, витягнув годинник з кишені, обтер його гарненько та сховав його у вищу кишеню. Опісля хотів іще вратувати портфель, щось дві тисячі талярів і ріжні важні папері. То був товстий портфель. Хотів його держати вгору в руці, яка на самім останку пропаде в мочарі, а може ще вкінці кинути на суху землю. Хтось уже там найде його; він іще винен був людям за комірне на тих скелях і робітникам також.

То дивне, як то могло скластися: ще сьогодні вискочив він безжурний та веселий зі свого корабельного ліжка, а тепер він засуджений на смерть, хоч до твердої землі мав усього кілька кроків. Самособою, він міг чейже промовити добрими словами до Анни-Марії, замісць розвявлювати рота, міг їй за це обіцяти цілу купу золота, колиб вона кинула йому один-два дрючки, аби міг удержатися на мочарі. Та він видно не впав на таку думку, ні на хвилиночку. Він того напевно й не жалував. Він був такий сердитий на цю дівку, що сам відрікся такого ратунку.

Години минали, він благав ратунку, та ніхто не відповідав. Царила тишина, дзвіночки коров давно затихли, так далеко відійшли. Навіть і вітер стихав чимраз більше, чим більше сонце хилилося на захід. Була друга, третя година, він поглядав на свій годинник, накрутив його, потім держав його в руці, мочар сягав йому тепер до половини грудей. Ах, тепер він уже не був сміливий, час від часу плакав і розумів, що мусить згинути. Руки його були свобідні, та він уже не міг ворушити ногами. Згори наділ його ноги наче облиті оловом. Коли люди справді пішли до церкви, як це згадувала Анна-Марія, то тепер уже мусіли вертатися додому. То була далека дорога, а вони певно посідали собі на горбку біля церкви, розпитували що нового чувати. Та це була вже така пірна пора. Чи дійсно знівідки не буде ратунку? Він кричав, ревів, хвилину мовчав, наслухував, кричав і рєвів знову, ридав, вдаряє руками в мочарище. Та його голос ставав усе слабший і слабший. Він утратив відвагу.

Це все сталося очевидно геть після тих слів, що їх сказала Анна-Марія. Вона не пішла за коровами, бачила все а навіть чула, що він сказав, як говорив зі собою на голос. То цього то того з його поведінки Анна-Марія не зрозуміла: він став щось скоро писати на клаптику паперу, який поклав на портфель. Вона погадала собі: тепер він пише, що це я спричинила його смерть! Та тимчасом із ним настала зміна. Він затих, а плакав так, що аж дріжав, потім узяв папір, подер його на дрібні шматочки й устромив це біля себе в мочарі. Виглядав на покірного та зломаного. А мочар втягав уже його руки. Не багато вже було його понад землею. Анні-Марії наче камінь наляг на груди, вона нишком відійшла й утекла, бігла до хуторів, кричала...

Останнє, що зробив іще Скаро, було те, що він викинув годинник і портфель на тверду землю. Не написав нічого. А що не мав ніякої родини ні свояків, то не лишив теж ніякого прощального письма.

(Переклав **М. Н.**).

На дачі.

Пані (до наймички): Горпино, годинник станув, пан поїхали до міста, тепер не знати, котра година. Підіть-но до саду та погляньте на сонішній годинник, знаєте, на той камінь що коло цвітника, та подивіться, котра година?

За яких пять хвилин вертається засапана Горпина й тащить у запасці камінний годинник.

— Подивіться, пані, самі. Чорт його розбере, яка на ньому година.

УКРАЇНСЬКА ІМІҐРАНТКА-РОБІТНИЦЯ

(Доповідь, прочитана Стефанією Абрагамовською на Українськім Жіночім Конґресі).

(Докінчення)

Та думаю, що всім нам буде найцікавіше приглянутись, як мається справа сьогодня з жіночою працею. Як я вже сказала, в ріжних галузях індустрії на найманій праці є в Америці біля 10 міліонів жіноцтва, себто більше, як одна пята, а менше, як четвертина всіх працюючих людей Америки. В те число не зараховані жінки, що ведуть домашнє господарство й які піклуються дітьми, а також пропущено багато жінок, що лиш кілька місяців у році працюють чи то на фармах чи в сезонових робітнях.

З тих 10 міліонів робітниць біля двох міліонів працюють як домашня обслуга. Так само около двох міліонів є на фабриках. Півтора міліона, це дівчата-стенографістки по ріжних офісах. Півтора міліона жінок працює на фармах. Більше, як по міліонови жінок занято в купецтві та в ріжних таких професіях, як шпитальна обслуга, заряд домами й крамницями, лікарні, аптики, то що. Ще один міліон жінок працює у всіх інших фахах.

З поодиноких індустрій найбільше жінок у кравецтві — їх є біля 300 тисяч. Майже 200,-000 жінок працює в бавовняних ткальнях і прядільнях. Найбільший роботодавець жінок, це американський уряд: в його офісах працює 16,000 жінок.

Серед тих міліонів і соток тисяч робітниць є також сотні й тисячі українських робітниць. До того величезного труду, якого треба, щоб одягти, накормити та втримати при житю міліони американського населення, докладає свою цеголку й українська жінка.

Працює вона часто за менші гроші, довші години та в більшій поневірці, ніж роджена Американка. Її вважають за чужинку, котра менше вартісна, а навіть її дітей не все ставлять на рівні з тими, що мають анґлійські чи німецькі імена. Разом зрештою американського жіночого робітництва, ця українська робітниця часто мало освідомлена, залякана й через те само визискувана більше, як взагалі жіноцтво.

А так не повинно бути. Американські робітниці, а разом з ними українські іміґрантки, повинні домагатись, щоб не дивилися на них, як на якихось буцім-то менше вартних серед робітництва, тому, що вони жінки. Жіноцтво повинно домагатись прав, пошани і доброї платні за те, яку працю виконують; працює жінка так, що заступить зовсім мужчину, то й платня її повинна бути така сама. Вкорочують собі чоловіки години, те саме повинні робити й жінки. Виходять робітники на страйк, домагаючись чи то підвишки чи інших прав — жінки повинні бути з ними. А й без них повинні організуватись і боротись за кращу долю, за те, щоб і в них був час розігнути спину, розглянутись по світі, відпочати, а з зарібку відкласти щось на чорну годину. **Ось цей обовязок — розуміти свої права, боротись за них, оорґанізуватись для тої боротьби в юнії — це перший обовязок жінок-робітниць.**

Другий обовязок, котрий у великій мірі відноситься також до тих жінок, що **самі не працюють, але котрих чоловіки заробляють на життя в майнах, фабриках, ресторанах чи „шапах", — це піддержка мужеського робітничого руху.** Ту піддержку треба давати очевидно не пустим балачкам про совіти та „негайну революцію", бо це пусте говорення. Але коли шахтяр бореться за кращу долю для себе й своїх дітей, коли солідарно стоїть при своїй орґанізації, то жінка не повинна своїм нарІканням, витребеньками, сльозами та докорами надломлювати його силу. Вона повинна стояти при ньому, як вірний товариш, і робити все, що в її силах, щоб помогти йому виграти його боротьбу. Про те, що жінки повинні давати підтримку орґанізованим виступам робітників, не треба здається говорити. Їх доля однакова й разом повинні вони йти. І коли з соромом говориться про робітника „скеба", то такий самий сором, коли жінка йде скебувати.

А нарешті обовязок матері тих дітей, що йдуть на працю. Діти їх ще молоді, їх легко звихнути чи затягнути на якусь дурницю. За охотою мати того цента на „мувіс" чи на забаву, ці молоденькі робітники й робітниці дають себе часто немилосерно визискувати. І, на жаль, часто батьки тішаться, що їх дитина вже робить і що принесе за тиждень пару долярів. Дитина тепер займає не лише місце, коли не цілого, то пів дорослого чоловіка, але ще й працює за пів дармо! І таке молоде дівча чи хлопець ще не розуміє ні своїх прав, ні законів, ні охорони праці, ні робітничої солідарности. Вони не знають, що це орґанізація, не бачать, в чому їх помилки. Знова з другого боку до такого молодого робітника легко знаходить доступ червоний аґітатор, котрий йому нашепче чудес про революцію, переворот, рай на землі й збаламутить ум до краю.

На одно й друге повинна вважати розумна мама: вона не повинна дозволяти своїх дітей визискувати, повинна вчити їх знання робітничих законів, чого їм треба триматись, а чого стерегтися. З другого боку мами повинні вміти роз'яснити, в чому неправда й обман всяких „червоних" підшептів і що глупими демонстраціями робітник своєї долі собі не поправить. Це повинна робити кожна американська мати, а особливо українська мати-робітниця, котра на своїй спині пережила великий тягар непосильної роботи та визиску. Повинна остерегти дітей перед тим лихом.

От тих кілька думок я хотіла піднести в свому короткому рефераті. Я вважаю, що між українським жіноцтвом в Америці є так багато робітниць, що на першому жіночому конґресі не повинно обійтись без того, щоб не згадати про них та не ухвалити хоч в кількох словах вказівок, як тим нашим членицям і подругам вести себе, чого в життю триматися в справі їхнього положення.

Шість ніг.

Пянісенький чоловік вернувся нічю до дому. Жінка не сподівалася ще його й пошепки каже до любовника:

— Залізь під ковдру ближче в ногах. Він такий пяний, що нічого не запримітить.

Чоловік роздягнувся та лягає до ліжка. Нараз счиняє крик:

— Ґвалту! люди! тут шість ніг!

— Що з тобою? Яких шість ніг?! Ти пяний!

— Ні, глянь сама!

І чоловік виліз із ліжка та рахує щераз на силу: — Так, твоя правда! Тут лише чотири ноги! — й успокоєний кладеться знову до ліжка та зараз засипляє.

—o—

— Скажіть, а ви не хропите в ночі? — питається мати парубка, який хоче женитися з її дочкою.

— Ні. Нітрохи.

— А як ви переконалися, що ні?

— Я одну ніч нарочно не спав, увесь час прислухувався, чи хроплю — і дійсно не хропів.

—o—

Добре і зле.

Місіонар у Новій Каледонії старається доказати Каледонцеви, що не є добре їсти людське мясо ближнього.

— А чи ти їв коли людське мясо? — спитав його туземець.

— Ні, я ще ніколи не їв, — відповів місіонар.

— А я вже їв і знаю, що то добре мясо, — сказав Каледонець.

ДИВНІ ЗВИЧАЇ АФРИНСЬКОГО НАРОДУ.

В Африці, в Абісинських горах, жие нарід Кунама, якого дивними звичаями зацікавилося багато вчених.

Племя це жие порозкидане по цілому краю, рілля належить до всіх, колиж хтось не може надолужити в праці, товариш має обовязок помогти йому. Зате і йому поможе тамтой, коли буде треба. **Вожда або начальника не признають ніякого.** Молодий має слухати старшого. Лише старий може бути суддею або жрецем, бо за довге життя мав час пізнати науку життя та від старших, уже покійних, довідався про релігійні обичаї та права.

Їх найвищим богом є Анна, який створив світ, бачить усе й чує, тому нема потреби молитися до нього, щоби вислухав і пізнав людські потреби або простив гріхи. Одначе вважають свого бога лінивим. Тому коли в битві бачать, що побіда нерехилюється на бік ворога, бють дрючками статую бога. Думають, що це розярить його до боротьби з богом ворожога племени та тим самим причиниться до їх побіди.

На війні вибирають вождом найсміливішого споміж себе. Цей перед виправою відбирає присягу від своїх воївників на святому камені. Потім вони відважні аж до божевілля. Однаке вважають честю для себе вбити ворога зі засідки, а не в отвертому бою. В кождому племени є один дідусь званий „начальником дощу". Вірять, що від нього залежить дощ піднас посухи. Та горе, коли без уваги на чари та заговорювання, дощ не приходить. Тоді посічуть „начальника дощу" на кусочки. Подібну небезпечну службу мають „начальники саранчі", що мають проганяти саранчу з піль свого племени, або „начальники мух (це-це). Від укушення тієї мухи гине худоба. Ця служба начальників переходить із батька на сниа.

Цікаві є подружі звичаї Кунамів. Жиють у перехіднім стані між матріярхатом і патріярхатом. Жінка не приймає чоловіка в своїй хаті, не має виключної влади над дітьми, зате має повну свободу в виборі чоловіка. Чоловік мусить дбати про неї, дати докази відваги: вбити багато ворогів. Має теж заплатити сто коров її родині, як ціну купна. Жінка після свята дозрілости (яке святкує між 12—13 роком життя) має повну особисту свободу, а нікому з родини не прийде на думку докоряти їй за це. Коли з таких зносин мала діти, то вони мають рівні права з леґальними дітьми. На таку жінку є великий попит, бо будучий чоловік має ґарантію, що його жінка не буде бездітна.

Навіть по шлюбі жінка має повну свободу, а чоловік зовсім не є за неї заздрісний. Загальним є в них звичаєм віддавати свою жінку гостеви, коби лише він був із приятельського племени. Чоловік і жінка звязані подружжам на ціле життя. Жінка лише тоді може домагатися розводу, коли її чоловік обтяв собі волосся. Це мабуть є в звязку з тим, що вони вірять, що у волоссю є сила мущини.

Кунами мають приповідки похожі на наші. Нпр.: „На вмираючого льва реве навіть корова", „Кращий свистун (звірятко) у руці, ніж антильопа в полі"; „Бачимо, чуємо, знаходимо багато річей, та нічого не знаємо; птах знає, одначе нічого не говорить"; „Земля зродила дерево. Та коли воно стало рости аж до неба, земля здержала його і сказала: Син належить до матері"; „Ти мав би боятися рогів осла?"; „Чи чоловік є добрий або злий, когож це обходить? Коли жінка добра, все є добре"; „Бережися пазурів кота й рук жінки: вони драпають"; „Їдж і пий, поки живеш; нічого не маєш у гробі".

Ця остання приповідка дуже пригадує староримську приповідку: „Нулля пост мортем волюптас" („По смерти нема ніякої приємности").

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (4)



Недалеко від того місця, де Тарзан знайшов маленьке львинятко було селищі великого племени дикунів. До нього помандрував Тарзан зі своєю дружиною та з сином. Скоро вони в трох, з львинятком на руках у Тарзана, опинилися серед дикунів. Здивовані дикуни стрінули їх з недовірям і ворожнечою. Що треба було отсим дивним тром білим отут між їх убогими курінями? Дикуни з великим недовірям поглядали на Корака, який тримав у руках рушницю.

„Де Ваш вожак?", запитав Тарзан одного чорного. Тим часом їх оточили цікаві мужчини, жінки та діти. Один з чорних відповів: „Вожак тепер спить. Хто ти такий, що хочеш порушити його спокій?" На це Тарзан сказав: „Я Тарзан, пан і володар джунглів!" Чорні захвилювалися. Вони хоч ніколи не бачили Тарзана, всеж знали про його істнування. Бо по джунглях вже давно ходила леґенда про нього, як про білого владику широких африканських просторів.

Скоро появився вожак, який уже був вождом свого племени ще тоді, як Тарзан щойно на світ народився. Старий вожак привітав привітливо Тарзана й просив його бути зі своїми подорожними гостем в його селищи. Чорні вважали за велику честь, що до них завитав Тарзан, як їх приятель. Тарзан нагодував львинятко молоком, відпочив разом з дружиною та синок і рішив знову прямувати в дорогу, куди він прямував з джунглів.

—o—

Вожд розпорядився дати Тарзанові найліпшу суку, що годувала цуценят, щоб вона могла годувати львинятко, яке ще потребувало молока. Придбавши свому львиняткови матер, Тарзан дружньо попрощався з вождом дикунів та з самими дикунами й вирушив в дальшу дорогу. Сука звалася Ца, а львинятко дикуни назвали Джадбайя, що значить на їх мові „Золотий Лев". Це вони назвали його тому, так, що воно мало дуже яскраво золотистий кольор шерсти.